

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Якіма Т. Ю.

У статті розглядаються тенденції розвитку харчової промисловості в сучасних умовах господарювання, розглянуті особливості цієї галузі, які тим чином впливають на розробку стратегії її розвитку. Обґрунтованні найбільш перспективні стратегії розвитку підприємств харчової промисловості Закарпатського регіону, які обумовлені його специфікою.

Кількість бібліографічних посилань – 8, мова – українська.

Ключові слова: харчова промисловість, конкурентоспроможність, стратегія розвитку, фактори ефективності, принципи.

ВСТУП

Ринкові умови спонукають до вирішення низки проблем, які безпосередньо впливають на ефективність процесу господарювання на підприємстві.

Від ефективності функціонування харчової промисловості в більшості залежить безпека України. Виробництво продовольчих товарів створює матеріальну основу для розширеного відтворення робочої сили у всіх галузях народного господарства. Перед харчовою промисловістю стоїть завдання забезпечення населення достатньою кількістю продовольчих товарів при високій їх якості і прийнятних для населення цінах. Щоб зберегти роздрібні ціни на низькому рівні при високій якості продовольчих товарів, харчова промисловість повинна відрізнятися високими темпами зростання ефективності виробництва і праці, тобто зростання виробництва в ній повинно досягатися інтенсивним шляхом. Це фактор має вирішальне значення в умовах Закарпатського регіону, характерною особливістю якого і є недостатність продуктивних земель, придатних до вирощування сільгосппродуктів. Тільки з врахуванням цього відтворення робочої сили в регіоні буде відбуватися на належному рівні.

Значний внесок і дослідження проблем суб'єктів господарювання, тим, чи іншим чином пов'язаних з харчовою промисловістю внесли Гець В.М.[2], Лукінов І.І. [4], Саблук П.Т., Мессель-Веселяк В.Я.[3], Андрійчук В.Г.[1], Юрчишин В.В. [5], Хорін А.Н. [8] та ін.

Незважаючи на значний внесок науковців у цій сфері, питання стратегічного розвитку підприємств харчової промисловості з врахуванням специфічних особливостей цієї галузі і інтеграційних процесів, пов'язаних зі вступом у світову організацію торгівлі та ЕС, є найбільш дискусійним.

На основі використаних конкретних фактів [1], [2], [4], [5] автори розглядають комплекс економічних

проблем, що склалися в АПК на сучасному етапі і пропонують нові стратегії їх вирішення. Дана стаття є продовженням уже здійснених досліджень. Метою статті є вивчення нових принципів стратегічного розвитку та підходів до управління підприємствами харчової промисловості, які б суттєво вплинули на підвищення конкурентоспроможності цих підприємств і забезпечили виживання їх у випадку вступу України до СОТ.

Методологією дослідження є загальнонаукові методи, такі як індукція і дедукція і суто методи економічного та фінансового аналізу. Особлива увага приділена аналізу статистичних даних, заснований на порівняльній та структурній оцінці, що дозволив оцінити сучасний стан підприємств харчової промисловості.

Для висвітлення поставленої мети у першому розділі досліджені тенденції розвитку та специфічні особливості підприємств харчової промисловості, у другому - розглянуті нові підходи та принципи, на яких повинно базуватись стратегічне управління цією галузю.

1 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ОСНОВНІ ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Харчові і переробні галузі України – одні з головних ланок у структурі АПК країни. Основні завдання цих галузей: забезпечення усіх груп населення країни продуктами харчування; формування збалансованого продовольчого раціону; організація виробництва принципово нових видів продуктів; підвищення якості і конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках; усунення регіональної диференціації, що є у споживанні деяких видів продовольства.

Порівняно з 1995 роком в цілому по Україні відбулося значне скорочення виробництва вітчизняних продуктів харчування і обсягів споживання їх населенням, що видно з табл. 1 [7, С.115].

Таблиця 1 Виробництво основних видів продовольчих товарів по Україні за 1995-2003 роки

	1995	2000	2001	2002	2003
	/тис. т/				
Цукор-пісок	3894	1780	1947	1621	2486
М'ясо (включаючи субпродукти 1-ї категорії)	957	400	332	457	568
Ковбасні вироби	277	175	167	209	290
Тваринне масло	222	135	158	131	148
Продукція з незбираного молока (у перерахунку на молоко)	1293	699	1021	1179	1308
Жирні сири (включаючи бринзу)	73,5	67,5	105	129	169
Олія	696	973	935	980	1340
Маргаринова продукція	109	162	198	203	233
Консерви, млн. умовних банок	1444	1286	1477	1646	2244
Борошно	5319	3076	2984	2986	2819
Крупи	532	296	301	296	245
Хліб і хлібобулочні вироби	4114	2464	2450	2358	2427
Кондитерські вироби	315	668	732	757	860
з них цукристі	185	431	463	447	501
Макаронні вироби	223	117	111	115	107
Безалкогольні напої, млн. дал	37,0	67,4	85,3	114	124
у тому числі квас	3,1	2,0	3,0	4,1	3,5
Мінеральні води, млн. дал	16,4	48,9	64,7	81,3	97,4
Сіль (видобуток)	2867	2287	2244	2334	2757
Виробництво алкогольних напоїв	56,7	40,4	41,3	49,6	57,7
Пиво	71,0	108,0	131,0	150,0	170,0
Цигарки та сигарети, млрд. шт.	48,0	58,8	69,7	81,1	97,0

Як видно з даних табл.1 порівняно з 1995 роком у 2003 році, і цілому по Україні, відбулося зниження виробництва продуктів по основних видах продукції. Таких, як цукор-пісок, м'ясо, тваринне масло, борошно, крупи та ін.

Виникла істотна залежність України від імпорту продовольства з дальнього і близького зарубіжжя, особливо у постачанні великих міст країни. Один з найбільш важких наслідків спаду виробництва у агропромисловому комплексі України – втрата внутрішнього ринку. За рахунок імпорту сьогодні формується 30-35% усіх продовольчих ресурсів країни. Зменшення обсягів вітчизняних продовольчих товарів, викликаний багатьма причинами (в меншій мірі несприятливими кліматичними умовами), призводить до порушення рівноваги попиту і пропозиції із-за зменшення обсягів продовольчих товарів, заміщення вітчизняних товарів імпортними в залежності від світової кон'юнктури і курсових різниць валют.

Кредитна політика, що проводиться, податкова, цінова і інвестиційна політика, постійне зростання цін на матеріально-технічні ресурси, транспортні

послуги, енергоресурси, зростаючий диспаритет цін, а також малоефективне втручання держави в стабілізацію і розвиток економіки АПК поставили на межу банкрутства багатьох з харчових та переробних підприємств.

Аналогічна картина склалася і по Закарпатському регіону, що видно з табл. 2 [6, С.156].

За даними табл.2 з 1995 р. у 2005 р. відбулося зменшення виробництва м'яса в 6,1рази, продукції з незбираного молока у 2,4 рази, ковбасних виробів у 3,2 рази, сиру жирного у 5 разів і т.д.

Вважаємо за доцільне підкреслити, що стан і розвиток харчової промисловості в Закарпатському регіоні не можна розглядати у відриві від ситуації, яка складається в аграрному секторі. Так, віддаленість сировинних зон від центрів переробки, нерозвинена (вірніше втрачена) заготівельна мережа на селі, подорожчання паливно-мастильних матеріалів та енергоносіїв, нестача сировини у сукупності вплинули на скорочення обсягів випуску продукції. Харчові підприємства опинилися в скрутному фінансовому становищі, знизився їх технічний рівень.

Таблиця 2 Виробництво найважливіших видів продукції харчової промисловості за 2001-2005 роки

	1995	2001	2002	2003	2004	2005
М'ясо, включаючи субпродукти I категорії, тис. т	6,8	1,8	1,2	2,1	1,2	1,1
Продукція із незбираного молока в перерахунку на молоко, тис. т	8,9	3,7	5,7	3,4	3,1	3,7
Ковбасні вироби, тис. т	2,3	1,3	1,9	1,2	0,7	0,7
Консерви всього, млн. ум. банок	25,1	33,2	59,5	98,2	25,2	42,5
Кондитерські вироби, тис. т	2,0	7,7	6,8	8,8	7,8	7,9
Сир жирний (у т.ч. бринза), тис. т	0,5	0,1	0,04	0,05	0,1	0,1
Вино виноградне, млн. дал	871	1348	1410	1460	1632	2079
Вироби хлібобулочні, тис. т	11,4	15,7	12,9	10,8	19,4	18,2
Крупи, т	6,0	0,3	0,4	0,5	0,7	0,5
Коньяк, тис. дал.	101	145	214	257	202,3	226,0
Безалкогольні напої, млн. дал	0,1	0,2	0,5	1,0	1,0	1,0

У структурі споживання основних видів харчування населення м'яса і молока на одну особу знизилася майже на половину, проте зросло споживання картоплі і овочів, майже в повному обсязі, що виробляються на особистих підв'язках та

городах. (табл. 3)[6, С.159]. За цей період на вітчизняному ринку продовольства істотно зросла частка імпортової продукції, яка складає сьогодні від 12 до 39% по основних продовольчих групах.

Таблиця 3 Виробництво найважливіших видів продукції харчової промисловості на одну особу, кг

	2003	2004	2005
М'ясо, включаючи субпродукти I категорії,	1,7	0,9	0,9
Молоко оброблене рідке	2,3	2,1	2,6
Ковбасні вироби	0,9	0,7	0,7
Соки фруктові та овочеві, нектари	11,4	12,8	23,1
Кондитерські вироби	6,9	5,0	5,1
Сир жирний неферментований та кисломолочний	0,1	0,1	0,1
Вироби хлібобулочні	16,6	15,6	14,6
Крупи	0,4	0,6	0,3
Безалкогольні напої, дал.	0,8	0,8	0,8

Широкий потік неконтрольованого імпорту, який хлинув в Україну, призвів, на жаль, до зростання продукції, що не відповідає вимогам стандартів. Пов'язано це з тим, що досить слабо працює система сертифікації і практично не використовуються антидемпінгові заходи і, як наслідок, йде завезення в Україну значної кількості неякісних продовольчих товарів. Тут також свою негативну роль відіграє також намагання отримати максимальні доходи шляхом закупівлі неякісних продовольчих товарів за «низькими» цінами і реалізації їх в Україні за високими ринковими цінами.

Порушення структури споживання продуктів – одна з головних причин несприятливих демографічних причин, що спостерігаються в останні роки.

Останнім часом рівень розвитку харчової промисловості характеризується рядом тенденцій: порушення господарських зв'язків підприємств промисловості і сільських виробників, а також структури промисловості, яка відтворюється, інфляція, несплати; відсутність достатнього економічного попиту; кризи збуту продукції; втрата традиційних ринків збуту у зв'язку з високими витратами виробництва і неконкурентоспроможністю продукції.

Низька конкурентоспроможність більшої частини вітчизняних харчових продуктів пояснюється високими витратами виробництва в результаті постійного підвищення тарифів на енергоносії, транспорт, закупівельних цін на сировинні ресурси і вирівнювання роздрібних цін з цінами на імпортовану продукцію.

Зовнішній вигляд, упаковка, фасування, асортимент імпортової продукції набагато переважають вітчизняні показники. Крім того, країни –експортери для завоювання ринку часом значно занижують ціни на продукти, що поставляються в Україну, забезпечуючи цим функціонування власних товаровиробників. Відсутність ефективної цінової політики дозволяє підприємствам, посередникам, торгівлі наблизувати ціни на вітчизняну продукцію до рівня цін на імпортовану продукцію без достатніх на те обґрунтувань.

Об'єктивно слід зазначити, що в останні роки погіршилась і якість вітчизняної продукції. Щорічно бракується до 30% м'ясних консервів, вина, горілки, ковбасних виробів, м'яса птиці, м'ясних напівфабрикатів – біля 20%. Таке становище пояснюється перш за все безвідповідальністю суб'єктів господарювання та їх низькою правовою культурою.

Насичення внутрішнього ринку імпортованими товарами створює ілюзію його наповненості і стримує увагу до розвитку вітчизняної харчової промисловості, змушуючи її таким чином відставати технічно і знижувати конкурентоспроможність. Разом з тим наспут імпорту і витіснення вітчизняних товаровиробників за рахунок демпінгових цін в будь-якому випадку веде до їх зростання.

Важливою умовою виробництва харчових продуктів – створення системи стандартизації і сертифікації. В організм людини з продуктами харчування і водою надходить велика кількість небезпечних речовин. Досвід використання в нашій країні обов'язкової сертифікації продуктів харчування свідчить про недостатню їх підготовленість: більшість стандартів застаріли, відсутня нормативна документація на багато видів продукції і сировини, особливо тієї, що надходить із-за кордону.

Одна з причин зниження рівня якості продукції – надання права розробляти нормативну документацію на продукцію підприємствам – виробникам без врахування рівня кваліфікації спеціалістів. Це призвело до того, що в Україні існує значна кількість нормативних документів, які не мають централізованого реєстраційного обліку і іноді не відповідають елементарним вимогам державної системи стандартизації, бо не проходять кваліфікаційної експертизи.

Враховуючи, що вся продукція харчової промисловості пов'язана зі споживчим ринком, а обсяг і ціни безпосередньо впливають на вартість споживчого (продуктового) кошика і, відповідно, впливають на прожитковий мінімум, за рівнем розвитку харчової промисловості можна судити про ефективність реформування економіки регіону. Специфіка харчової промисловості Закарпатського регіону, як суб'єкта економіки, в умовах трансформації економіки України, полягає в тому, що вона органічно пов'язана з необхідністю забезпечити високоякісними продовольчими товарами при певному рівні розвитку аграрного сектора, який потребує постійної підтримки держави, і обмеженого рамками низького платоспроможного попиту основної маси населення.

У нашому дослідженні ми розглядаємо харчову промисловість з двох точок зору: як об'єкт, на який повинна бути спрямована регулююча дія держави і як один з факторів, що впливає на якість відтворення трудових ресурсів, показники рівня життя населення і формуючих життєво необхідних ресурсів продовольства для споживачів.

Окрім вищевикладених, харчова промисловість має ще дві особливості, які повинні обумовити підвищену увагу до неї з боку держави в період становлення ринкової економіки. По-перше, розвиток виробництва в харчовій промисловості тісно пов'язаний з продуктивністю праці і ефективністю виробництва в сферах АПК. Постачальником сировини для харчової промисловості є сільське господарство – одна з самих слабкорозвинутих та збиткових галузей економіки. По-друге, харчова промисловість відноситься до галузей групи Б, що

виготовляють предмети споживання, а саме – продовольчі товари. І це ставить товаровиробників в жорстку залежність від платоспроможного попиту населення, що на сьогодні є одним з головних факторів, що гальмує зростання виробництва. Таким чином, з одного боку, підприємства харчової промисловості залежать від платоспроможного попиту, з іншого – самі формують платоспроможний попит як своїх працівників шляхом оплати їх праці, так і населення регіону. За призначенням та використанням харчова промисловість буває трьох видів:

1. Застосовується тільки в якості засобів виробництва, наприклад ефірні масла, виноматеріали, солод, тютюн та ін..
2. Використовується тільки в якості предметів споживання, наприклад, хлібобулочні і кондитерські вироби, плодоовочеві консерви, безалкогольні напої та ін.
3. Змішаного призначення, тобто використовується і як засоби виробництва, і як предмети споживання (цукор-пісок, рослинне масло, м'ясо, мука, сухий крохмаль, суцільномолочна продукція і ін.

Продукція першого виду цілком відноситься до групи «А», другого – до групи «Б».

Продукція ж третього виду, яка фактично використовується на невиробничі потреби, відноситься до групи «Б», а виробничого призначення – до групи «А».

2 ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Серед факторів, що визначають здоров'я і соціальну активність населення, важливу роль відіграє харчування. Воно забезпечує умови для нормального фізичного і розумового розвитку організму, підтримує необхідний рівень працездатності, допомагає профілактиці захворювань, продовженні життя, істотно впливає на можливість організму протидіяти несприятливим факторам оточуючого середовища. Тому, на нашу думку, важливішим питанням розвитку і стану харчової промисловості є дослідження факторів, що впливають на ефективність виробництва в цій галузі.

Фактори, що впливають на ефективність виробництва в харчовій промисловості, нами розділені на зовнішні і внутрішні (рис.1).

Розділені зовнішні фактори, що впливають на рівень ефективності виробництва, практично не залежать від діяльності підприємств

Треба зазначити, що у вітчизняній науці робилися спроби класифікації зовнішніх факторів. Так, вводилося поняття «умови зовнішнього середовища», видами якого були «продукційні» умови (пов'язані з попитом на продукцію), природні, технологічні, ресурсні (ліміти ресурсів), економічні, соціальні (додержання соціальних норм) [1, С.82-83].

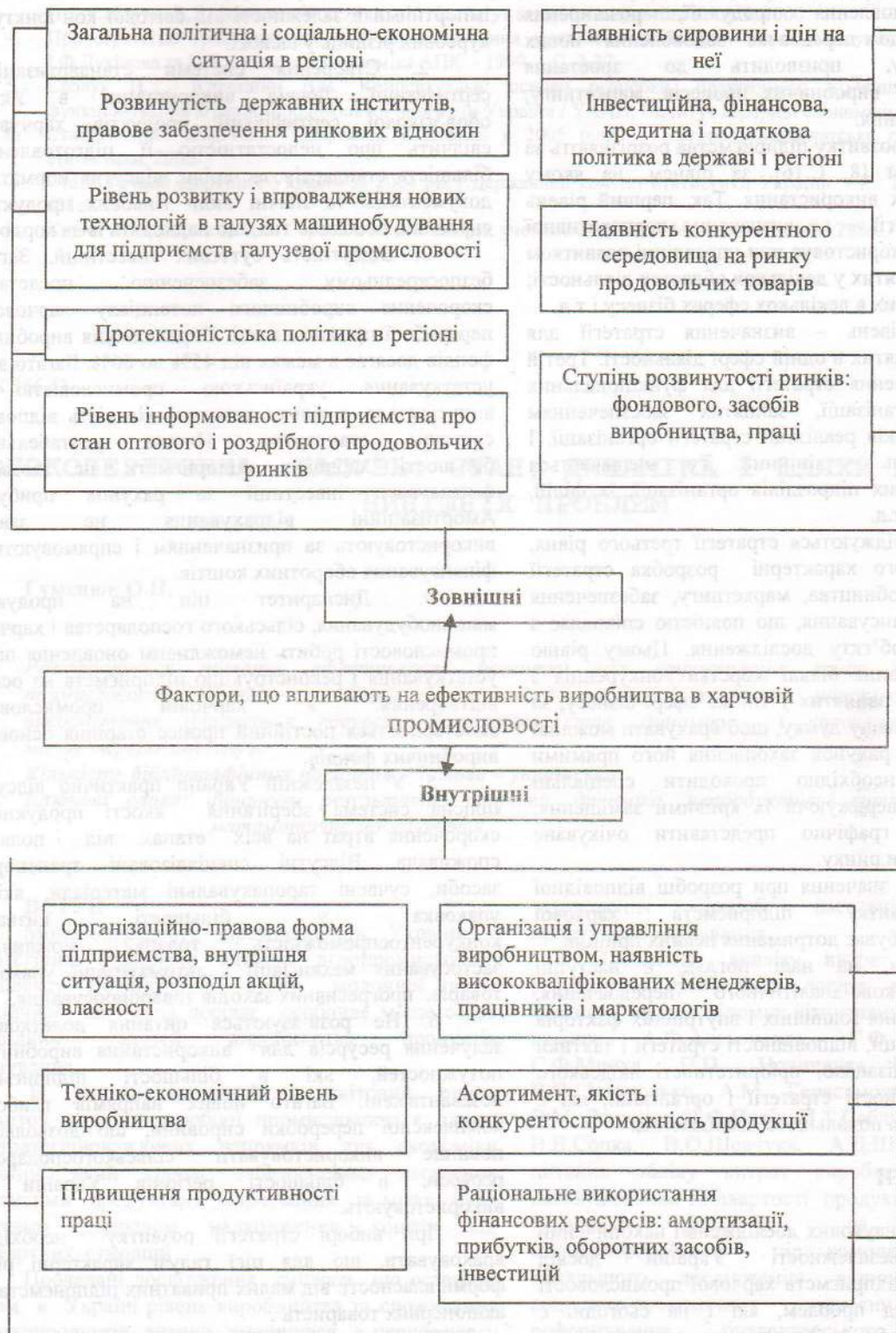

Рис. 1 Фактори зростання ефективності виробництва в харчовій промисловості

У плановій економіці регулювання діяльності підприємств було прерогативою держави, яка створювала нормативно-законодавчу базу. Однак, державне регулювання залишається і надалі необхідною складовою в соціально важливих галузях і сферах економіки [5].

Період становлення ринкової економіки для харчової промисловості характеризуються

кардинальними змінами в господарському механізмі, взаємовідносинах зі споживачами, постачальниками сировини і державою, а також виробниками та поглибленням ряду негативних тенденцій, обумовлених, в першу чергу, тим, що держава самоусунулась від регулювання багатьох важливіших економічних процесів, як на макро-, так і на мікрорівні [3].

Зростаючий рівень конкуренції, необхідність постійного оновлення продукції, розширення асортименту, що передбачає задоволення нових потреб ринку, призводить до зростання інтелектуалізації виробничих процесів, маркетингу, процесів управління.

Стратегії розвитку підприємства розрізняють за їх призначенням [8, С.16], за рівнем, на якому припускається їх використання. Так, перший рівень розробки стратегії – це визначення корпоративної стратегії, яка використовує при управлінні розвитком організації, зайнятих у декількох областях діяльності; компаній, зайнятих в декількох сферах бізнесу і т.д.

Другий рівень – визначення стратегії для організації, зайнятих в одній сфері діяльності. Третій рівень – визначення стратегії для функціональних підрозділів організації, зайнятих забезпеченням одного з напрямків реалізації стратегії організації. І четвертий рівень – лінійний. Тут визначається стратегія основних підрозділів організації, їх філій, представництв і т.д.

Нами досліджуються стратегії третього рівня, так як для нього характерні розробка стратегії розгортання виробництва, маркетингу, забезпечення необхідного фінансування, що повністю співпадає з особливостями об'єкту дослідження. Цьому рівню стратегії притаманна більш жорстка конкуренція з боку організації, зайнятих у тій же сфері бізнесу, за ринку збуту. На нашу думку, щоб врахувати можливі втрати ринку за рахунок захоплення його прямими конкурентами, необхідно проводити спеціальні розрахунки, підтверджуючи їх кривими заміщення, що дозволить графічно представити очікуване скорочення частки ринку.

Важливого значення при розробці відповідної стратегії розвитку підприємств харчової промисловості набуває дотримання певних принципів.

Провідними, на наш погляд, є наступні принципи: науково-аналітичного передбачення, обліку і погодження зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку організації, відповідності стратегії і тактики управління організацією, пріоритетності людського фактору, визначеності стратегії і організації, які є предметом нашого подальшого дослідження.

ВИСНОВКИ

Результати наукових досліджень і накопичений за період незалежності України досвід функціонування підприємств харчової промисловості виявив цілий ряд проблем, які і на сьогодні є нерозв'язаними, або їх розв'язання знаходиться в первісному стані. До таких проблем можна віднести:

1. Втрата внутрішнього ринку. Зменшення обсягу вітчизняних продовольчих товарів викликана багатьма причинами, призводить до порушення рівноваги попиту і пропозиції із-за зменшення обсягу

продовольчих товарів, заміщення вітчизняних товарів імпортними в залежності від світової кон'юнктури і курсових різниць у валюті.

2. Створення системи стандартизації і сертифікації. Досвід використання в Україні обов'язкової сертифікації продуктів харчування свідчить про недостатність її підготовленість: більшість стандартів застаріли, відсутня нормативна документація та значні види тінювих продуктів і сировини, особливо тих, що надходять із-за кордону.

3. Відсутність суттєвих інвестицій. Загрозу безпосередньому забезпеченню представляє скорочення виробничого потенціалу харчової і переробної промисловості. Спрацювання виробничих фондів досягає в межах від 45% до 66%. Багато видів устаткування українською промисловістю не випускається, а тільки незначна кількість відповідає світовим стандартам. Низька рентабельність більшості харчових підприємств не дозволяє фінансувати інвестиції за рахунок прибутку. Амортизаційні відрахування не завжди використовують за призначенням і спрямовують на фінансування оборотних коштів.

4. Диспаритет цін на продукцію машинобудування, сільського господарства і харчової промисловості робить неможливим оновлення парку устаткування і реконструкцію підприємств на основі відтворення. У харчовій промисловості спостерігається постійний процес старіння основних виробничих фондів.

5. У незалежній Україні практично відсутня цілісна система зберігання якості продукції і скорочення втрат на всіх етапах від поля до споживача. Відсутні спеціалізовані транспортні засоби, сучасні таропакувальні матеріали, якісна упаковка у більшості визначає конкурентоспроможність товару, можливість застосування механізації і автоматизації упаковки товарів, прогресивних заходів товаропросування.

6. Не розв'язуються питання додаткового залучення ресурсів для використання виробничих потужностей, які в більшості підприємств незавантажені. Багато нових напрямів глибокої комплексної переробки сировини, що дозволяють повніше використовувати сільськогосподарські ресурси, в більшості регіонів України не використовують.

При виборі стратегії розвитку необхідно враховувати, що для цієї галузі характерні різні форми власності: від малих приватних підприємств до акціонерних товариств.

Тільки ці поставлені проблеми перед фахівцями і науковцями свідчать про важливість розв'язання завдань, які стоять перед підприємствами харчової промисловості, пов'язаних з підвищенням ефективності управління цією важливою галуззю, що і будуть предметом подальшого дослідження.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. - К.: КНЕУ, 2002. - 624с.
2. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАНУ В.М.Гесця.-К.: Ін.-т економічного прогнозування: Фенікс, 2003.

3. Пособник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств. Друге видання / за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Мессель-Веселяка. - К.: Інститут аграрної економіки УААН, 2000.
4. Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України.-Наукова доповідь за ред. І.Ф.Лукінова та П.Т.Саблука // Економіка АПК. - 1999. - С. 3-37.
5. Саблук П.Т., Юрчишин В.В. Концептуальні основи розробки, практичного втілення та ефективного функціонування аграрно-продовольчої програми України / УААН, Інститут аграрної економіки.-К.: 2003. - 14с.
6. Статистичний щорічник: Закарпаття у цифрах у 2005 році. - Ужгород: Закарпатське обласне управління статистики, 2006.
7. Статистичний щорічник України за 2004 рік / Державний комітет статистики України. - К.: Консультант, 2005.- 631с.
8. Хорин А.Н., Керимов В.Э. Стратегический анализ: учебное пособие. - М.: Эксмо, 2006. - 288с.

УДК 366.32

МОЛОКОПЕРЕРОБНА ГАЛУЗЬ: СТАН, ДИНАМІКА І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НИНІШНІХ ПРОБЛЕМ

Гуменюк О.П.

Розглядаються питання ефективності розвитку всіх структурних ланок молокопереробної промисловості. Проведено аналіз фінансової діяльності і визначено напрямки удосконалення використання фінансових ресурсів. Розглянуто стан, динаміку і перспективи розвитку молокопереробної галузі.

Кількість бібліографічних посилань – 7, мова – українська.

Ключові слова: фінансові результати, витрати, динаміка, непродуктивні витрати, економіко-математичне моделювання.

ВСТУП

Молокопереробна промисловість України є стратегічно важливою ланкою агропромислового комплексу. Дослідження стану молочної галузі засвідчило, що вона посідає особливе місце серед провідних галузей виробництва продуктів харчування.

В умовах інтеграції в світовий ринок розвиток молокопереробної промисловості є одним із стратегічно важливих напрямків для економіки України, який сприяє забезпеченню населення важливими продуктами харчування та може бути суттєвим джерелом надходження коштів від експортних операцій.

Проведені дослідження свідчать, що останнім часом в Україні рівень виробництва та споживання молокопродуктів значно зменшився в першу чергу через їх низьку конкурентоспроможність, яка є результатом їх високої собівартості та ціни при невідповідній якості.

Молокопродуктовий підкомплекс є важливою складовою частиною продовольчого ринку, від ефективного функціонування якого залежить рівень

задоволення потреб населення важливими продуктами харчування.

Проблемам аналізу витрат та фінансових результатів присвячено досить велика кількість наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних вчених: А.Ф.Аксьоненка, Г.Ф. Митрофанова, Є.Ф.Мниха, П.П. Новиченка, Р. Мюллердрофа, В.П. Загородько, А.М. Герасимовича, В.О. Озерна, В.М. Лапухіна, В.Ф.Палія, П.Т.Саблука, В.К. Савчука, В.В.Сопка, В.О.Шевчука, А.Д.Шеремета. Проте, питання обліку витрат виробництва та аналізу калькулювання собівартості продукції і їх вплив на фінансові результати на підприємствах молокопереробного підкомплексу потребують подальшого дослідження відповідно до нових соціально-економічних відносин і процесу реформування бухгалтерського обліку за міжнародними і національними стандартами [1,С.2].

Основні завдання, які ставляться при проведенні науково-дослідної роботи:

- вивчення стану, динаміки і перспектив розвитку молокопереробної промисловості,
- вказати причини, які перешкоджають ефективній діяльності виробника, а також показати зовнішню та внутрішню діяльність виробника на ринку збуту;

Гуменюк Олена Петрівна, викладач кафедри економічних наук Чортківського інституту підприємництва та бізнесу,(8252)55-1-76.